

ALLIBERAMENT

nº 10

maig 1970

EL PARANY DEL CULTURALISME

Un camí o una finalitat ?

Vet ací un ham que tots o gairebé tots hem mossegat. "Tots", tothom que ha sentit la necessitat de "fer alguna cosa". En un país mort -assassinat- la feina de renéixer havia de ser immensa, amb una distància enorme entre l'esforç esmerçat i les coses concretes aconseguides. Tanmateix, renasquérem. La voluntat de respirar hi era perquè responia a una necessitat vital. No pogueren assassinar la llengua perquè parlar era una cosa tan natural que la mateixa inèrcia havia de mantenir-la. Intentaren, això sí, d'arraconar-la al reducte familiar, que l'empobriríem; de reduir-la a usos folklòrics i pintorescos -teatre "còmic", acudits- ridiculitzants o, si més no, inofensius; de sotmetre-la a la pressió constant de la llengua de l'ocupant, una pressió que cobria tots els camps: totes les branques de l'ensenyament, premsa, ràdio i el gran invent que arribà ja un xic tard: la televisió, que instal·lada a temps potser hauria servit d'eficient "solució final"; tot això, comptant a més amb la col·laboració inconscient de les masses fugides de la misèria de les terres del sud, d'una situació social inhumana, mantinguda per una de les forces principals de sosteniment del règim.

No pogueren evitar la represa de les edicions catalanes. D'altra banda, degudament vigilada, l'existència d'uns quants "ceballuts" marginats i descol·locats, sense cap projecció popular, no podia fer-los massa por. De primer va venir la reedició dels clàssics. Lentament, anaren apareixent coses noves. Els tiratges eren curts, i els lectors-supervivents de la catàstrofe- pocs i fidels. Llegir en català suposava ser titllat de "catalanista". Davant de segons qui, això esdevenia una posició agressiva i, alguna vegada, exposada.

Les conquestes foren lentes. Qualsevol avenç era fruit de l'esforç d'una colla d'homes que amb entusiasme i molta fe treballava per aconseguir-les. De tant en tant miràvem enrera i deïem: "Hem fet camí". I era veritat.

Han passat trenta-un anys i ja podem dir que aquesta lluita no l'hem perduda. Cosa que no vol dir que l'hàgim guanyada. Hi ha molta feina a fer, encara, i és bo que algú la faci. El mal que aquell camí de recuperació es va convertint, cada cop més, en una finalitat. En efecte, correm el risc de fer de la cultura una distracció, d'evadir-nos-hi. Es fa cada cop més evident que volem oblidar que la problemàtica autèntica no és cultural sinó política. Potser és una realitat que ens molesta massa per a mirar-la a la cara. Després del desastre, el camp cultural era el més urgent a cobrir. Ens hi anava la supervivència. Va caldre que ens hi posés -sim "tots". Era indispensable unir el màxim de voluntats. Perquè hi havia una voluntat es caminà endavant. Però en realitat era una feina d'emergència. Arribats en un cert nivell, la cultura l'han de fer els intel·lectuals i els científics -per què es parla tan poc de la cultura científica catalana?- i, no ens enganyem,